

PRIČA O KRALJEVSTVU LAŽI

NAPISALA: R. L. PETELINOVA — NAŠA DJECA — ILUSTRIRAO: O. ANTONINI

RUŽA LUCIJA PETELINOVA

PRIČA O KRALJEVSTVU LAŽI

ILUSTRIRAO

OTO ANTONINI

NAKLADA „NAŠA DJECA“ — ZAGREB
GAJEVA 25 — TELEFON: 36604



PRIČA O KRALJEVSTVU LAŽI

Pozivam vas na veliko, čudesno putovanje! Pozivam sve vas, koji znate, da je svijet prostran, da ima na njemu planina i ravnica, rijeka i mora, šuma i goleti, pokrajina vječnog leda i zemalja gdje nikad ne prestaje ljeto.

Pozivam sve vas, koji znate, da osim nas, koji smo bijele puti, ima na svijetu i crnaca, pa i ljudi bakrene i žućkaste boje.

Pozivam vas, koji putujete svojim romobilom iz jedne ulice u drugu, pa možda već i kotačem na nedjeljne izlete, a u snu ste vjerojatno već letjeli svojim zrakoplovom visoko iznad oblaka ili plovili kao kapetani brodom preko neizmjernog mora.

Dođite! Poletjet ćemo u neke vrlo daleke, divne prekomorske zemlje i upoznat ćete ćud i običaje nekih naroda, koji su živjeli u davno, davno doba.

Sigurno pitate: »Zar je to moguće?« A ja se već unaprijed veselim vašoj radosti i odgovaram: »Jest, to je moguće, jer svi vi imate nešto, čime možete strjelovitom brzinom preletjeti sve daljine, svu prošlost, sadašnjost i budućnost ovoga svijeta!« Vi imate u sebi

m a š t u !

Neka vam kažem: posjetit ćemo zemlju vatre — Moraniju, zemlju šuma — Tajačku, zemlju cvijeća — Heliju i prekrasni otok nazvan Rajamaj.

Neka vam unaprijed odam još i ovo: Da ste gosti na Rajamaju dobili biste sigurno na dar jagoda, u Heliji bi vam ponudili meda, Tajaci bi vam poklonili toplu bundu, a Moraniti bi vam natovarili — vreću punu laži!

A sada — evo — probudit ću vašu maštu! Letimo! Gledajte! Slušajte!...

I.

Ovo je Moranija — zemlja vatre. U svom prijestolnom gradu Karambuku ratoborni Moraniti već danima slave pobjedu nad nekim plemenima, koja žive njima na istoku. Uz viku i buku tjeraju moranitski vojnici ratne zarobljenike prema brdovitom jugu u kamenolome i rudnike.

Iza južnih brda Moraniti nemaju susjeda, jer je tamo vulkansko tlo, koje strmo pada prema moru. More bijesno udara o kamenitu obalu, kao da je zmajevi bičuju svojim repovima. Zapravo su Moraniti uvjereni, da u moru još sveudilj žive ove glomazne nemani. Zato se usprkos svojoj ratobornosti i osvajačkoj ćudi, još nikada nijesu odvažili na pomorsku plovidbu.

Pogledajmo još, kakva je zapadna granica moranitske zemlje. Na zapadu graniči Moranija na neprelaznu prašumu, gdje slobodno žive tigrovi i nosorozi, gdje se kokosovim orasima loptaju majmuni i gdje kriješte šarene papige.

No, Moraniti znaju, da se s one strane prašume prostire zemlja cvijeća — prekrasna Helija. Tamo živi radin i bistrouman narod. Pripitomio je čak i pčele, goji dudova svilca, obrađuje prostrana polja i divne vrtove. Helijanska morska obala je pristupačna i uz nju se zeleni šuma.

Otkako je moranitski kralj Vulkan prije dvadeset godina stupio na prijestol, on stalno razmišlja, kako bi bogatu Heliju podvrgao svojoj vlasti. Do sada mu to nije uspjelo. Iz Moranije ne može se naime u Heliju kroz prašumu, nego jedino zaobilaznim putem, koji vodi kroz zemlju Tajaka.



Tajaci su sjeverni susjedi Moranita. Tajačka se zemlja prostire kao širok pojas također i sjeverno od prašume, te još dalje nad cijelom sjevernom granicom Helije. Veći dio tajačke zemlje pokrivaju šume. Najveća tajačka rijeka Inja izvire daleko na sjeveru ispod snijежnih planina. Vijuga se kroz cijelu Tajačku do moranitske granice, uz koju teče široka i šumna, dok ne iščezne u prašumu, jureći kroz divlje, nepristupačne predjele prema jugu, sve do mora.

Tajaci su lijepi, ponosni i hrabri. Na glasu su kao izvrsni lovci, te krznom opskrbljuju sebe i mnoga druga plemena. Vole svoju slobodu, svoje šume i planine, nikoga se ne boje, ali i nikoga ne napadaju. Prekrasne su njihove pjesme, a tajački su pjevači i kod drugih plemena omiljeli.

Zato, da bi s ratobornim Moranitima živjeli u slozi, dao je tajački knez Santal prije dvadeset godina kralju Vulkanu svoju lijepu jedinicu Dijamantu za ženu. Vulkan je bio onda uvjeren, da će pridobiti Tajake za saveznike protiv Helijana. Ali prevario se. Tajaci su s miroljubivim Helijanima živjeli u tako čvrstom prijateljstvu, da je Vulkan naletio na zaštitnike Helijana, a ne na njihove izdajice.

Ipak su Moraniti sveudilj bili uvjereni, da će jednom sebi pokoriti sva strana plemena.

Moranija je zemlja vulkana i vrućih izvora, zemlja iz koje se cijedi kameno ulje. Danju i noću gori vatra u moranitskim talionicama, gdje iz rudača vade željezo, bakar i neku izvanredno laganu kovinu ružičastog sjaja, koju nazivaju alur.

Poznavajući moć vatre, njoj se Moraniti već odavno klanjaju kao bogu rata i pobjede. No, prije dvadeset godina moranitski je veliki svećenik Aždan uvjerio kralja Vulkana, da će Moraniti još više nego ratovima i nasiljem postići lažju i prijevarom.

»Najsilniji naš bog je Gara — bog laži!« počeo je onda tvrditi strašni Aždan, koji je sebe smatrao potomkom drevnih zmajoglava. Svojim žutim, koštanim licem, svojim podmuklim pogledom i svojim pandžama na jezovito dugim prstima, on je bio prava slika i prilika zla.

Prisiljen Aždanovom tvrdom voljom, kralj Vulkan izdao je zakon: »Smrt svakom Moranitu, koji ne poštuje Garu, boga laži!«

Moranitima je zbilja uspjelo lažju prevariti neka otporna plemena na istoku i podvrgnuti ih svojoj vlasti. Sada klikću moranitski vojnici pijani pobjede i opojnog pića.

Kraljevski se dvor sprema na veliku svečanost. Ali na tom dvoru živi jedno biće, koje ne vjeruje u boga laži, biće, koje čezne za istinom. To je Jantar, kraljević moranitski.

II.

Baš onih dana, kad se i moranitski kraljevski dvor u Karambuku spremao na proslavu pobjede, stigao je ovamo najveći tajački pjesnik i pjevač, mladi Eolir. Donio je kraljici Dijamanti pozdrave iz njezine tajačke domovine.

Dijamanta se vrlo obradovala Eolirovu dolasku i pozvala cijeli dvor, da sluša njegove pjesme. Najviše su se Eolirove pjesme dojmile kraljevića Jantara. Njemu je sada bilo sedamnaest godina, ali je već prije sedam godina bio zapao u tugu, koja ga odonda nije ostavila. On se međutim te večeri, slušajući Eolirovu pjesmu o moru, prvi puta nakon sedam godina osmjehnuo. Ovaj njegov sretni osmijeh primijetili su kralj i kraljica, svećenik Aždan i čitav dvor. Svi su se obradovali kraljevićevoj promjeni. Kralj Vulkan počeo se nadati,

da će Eolir moći za uvijek protjerati žalost iz Jantarova srca, pa je zato pjesniku dopustio dulji boravak na dvoru, nego je to bio običaj.

Tako je Jantar našao prilike, da pjesniku izjada svoju bol. Jednog dana pozvao ga je u svoju sobu. Iz teške, zlatom okovane škrinje izvadio je svežanj voštanom papiru sličnih listova i počeo mu pričati:

— Prije sedam godina bacili su na zapovijed svećenika Aždana s pećine u razbješnjelo more mog učitelja Umodara. Dok nijesam iz tvoje pjesme saznao, da je more široka cesta, koja vodi do novih zemalja, bio sam uvjeren, da su Umodara progutali morski zmajevi. Sada se međutim nadam, da se spasio i da još možda živi u nekoj prekomorskoj zemlji. Zar ne, da je to moguće?

— Nije isključeno, da se zbilja spasio — potvrdi pjesnik, a kraljević sav sretan nastavi:

— Bio je velik učenjak i poznavalac prirode, a došao je u Moraniju iz Helije. Znao je gasiti vatru gorućih izvora kamena ulja. Jednom je spasio od požara čak i naš glavni grad Karambuk. Pitao ga je onda moj otac, što želi kao nagradu. »Želim postati učitelj tvoga sina, silni Vulkane!« odgovorio mu je Umodar. I tako je najveći helijanski učenjak postao moj odgojitelj. Otkrivao mi je čuda prirode i ljudskog uma. Tumačio mi je, kako je Aždanov bog laži velika zabluda i kako ću ja kao prosvijećen mladi kralj jednom prosvijetliti i sav moranitski narod. Za moju zabavu izrađivao je šarene umjetne zmajeve, koji su kružili zrakom. Noću je strijeljao u zrak neke kuglice, koje su pod oblacima prskale i sipale iz sebe grozdove vatrena cvijeća. Njegovo je najčudesnije djelo međutim velika umjetna ptica, koju je izradio iz lakog, sjajnog alura, te s njom čak i sam uzletio ... Iako su Umodara nazivali veliki čarobnjak, on je tvrdio, da njegovo djelo nije nikakva čarolija. Ali je svećenik Aždan mom učitelju oteo umjetnu pticu, smjestio je na terasu kraljevskoga dvora i zapovjedio Moranitima, neka joj se klanjaju kao bogu laži. Dao joj je ime Gara. Umodar se tome protivio, pa su ga zato kao buntovnika bacili u more.

— Spasio sam i sakrio Umodarove spise — nastavi kraljević i pokaže pjesniku žuti svežanj. — U njima je zapisano, kako se može ptica pokrenuti. Budući da ne poznajem helijansko pismo, do danas nijesam mogao pročitati tajnu o letenju.

— Helija je moja druga domovina, pa mi je poznato i pismo Helijana — veselo izjavi Eolir, a kraljević mu povjeri Umodarove spise, te šapne uzbuđeno:

— Sakri to i pročitaj, kad te nitko ne će moći vidjeti!

Eolir s razumijevanjem šutke kimne i tiho napusti kraljevićevu sobu.

III.

Kad je Eolir još istog dana pročitao Umodarove spise, koje mu je povjerio kraljević Jantar, veselo je kliknuo, jer su mu ti spisi otkrili tajnu letenja. U večer sastao se s kraljevićem i dogovorili su se, da će pticu krišom zajedno pregledati.

Ali ovaj pothvat tražio je hrabrosti. Na veliku mramornu terasu, na kojoj je stajala ptica Gara, nije smio naime stupiti nitko osim svećenika Aždana. Na terasu mogao si se popeti jedino uz golemo mramorno stubište, koje je vodilo ravno iz prijestolne dvorane. Težak, taman zastor, koji se spuštao od stropa do najviše stube, dijelio je dvoranu od terase.

Noć je polako izmicala. Približavao se dan velike dvorske svečanosti, ali na kraljevu dvoru još je vladao mir, još je sve spavalo.

Zar je zbilja sve spavalo? Zar nije nešto šušnulo na širokim, praznim hodnicima? Zar nije nečija noga stupila u tihu i mračnu prijestolnu dvoranu? Na žrtveniku pred prijestolom gorjela je vječna vatra. Bijeli dim se dizao i izlazio kroz otvor u stropu. Zar nije netko stao pred žrtvenikom i nešto šapnuo? Da, kraljević Jantar i pjesnik Eolir ušli su kradomice u dvoranu.

— Oprezno dalje! rekao je Jantar sasvim tiho pjesniku i već su se uspinjali stubištem, već su stigli do teškog zastora, koji se je otvarao jedino na zapovijed svećenika Aždana. Ali oni se ušuljaše na terasu mimo spuštenog zastora.

I kraljević i pjesnik najprije su udahnuli svjež jutarnji zrak, a zatim se približili umjetnoj ptici. Ona je stajala veličanstveno i mirno, raširenih krila čekajući izlazak sunca. Onda će se zasjajiti njezino tijelo od ružičasta alura. U glavi su joj blistale oči — dva krupna smaragda. Umjesto pandža imala je na čvrstim nogama neke kotačiće.

Kraljević pokaže pjesniku otvor pod njezinim lijevim krilom i reče tiho: — Ovuda ulazi Aždan, kad hoće da iz ptice govori kao bog. Narod iz Karambuka nahrupi onda do dvorca, pilji na visoku terasu i sluša.

— Ući ću, da pregledam njezin pogonski uređaj — reče Eolir i uđe u pticu.

— A ja ću držati stražu — šapne Jantar.

Eolir se nađe u nekoj tamnoj prostoriji. Sjeti se Umodarova opisa ptice, što ga je sinoć pročitao, popipa oko sebe i naiđe na puce. Pritisne puce i u taj tren otvori se ptici na leđima okrugao kapak. U tamni trup uđe nešto jutarnjeg svijetla. Sad primijeti Eolir da u stražnjem dijelu trupa ima ugrađen raketni pogonski uređaj. Tu je bilo i posebno kresivo, kojim se rakete mogu upaliti. U nekoj odijeljenoj udubini ležalo je desetak pričuvnih raketa.

Upravo htjede Eolir povući neku polugu, kojom se je ptica mogla okrenuti kljunom u određen smjer, kad li ga kraljević zovne:

— Brzo izlazi! Čujem, da me već traže. Danas će se jutarnji obred vršiti vjerojatno još ranije nego obično.

Tek što su sišli s terase u prijestolnu dvoranu, pojavi se na velikom ulazu kraljica Dijamanta u pratnji dvoranina Riona. Ona je već bila u svečanom ruhu, dok je kraljevića Rion tek sada odveo, da mu pomogne kod odijevanja.

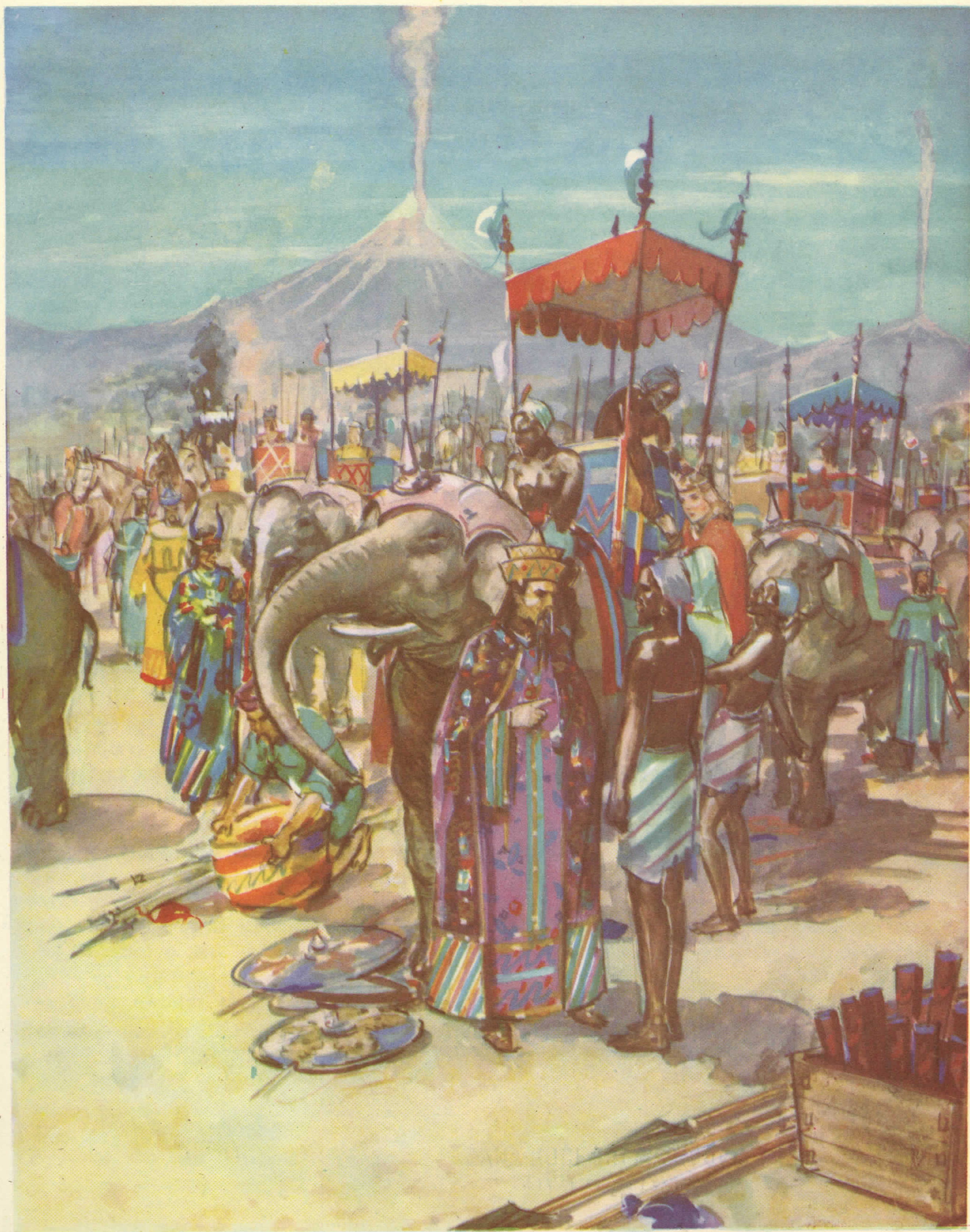
— Što tražiste ovdje ti i naš kraljević? — uznemirena upita Dijamanta pjesnika, koji nije mogao umaći ovom susretu. On je milo pogleda i primijeti suze u njezinim velikim, tužnim očima. U taj tren sjeti se, kako mu je već jučer rekao Jantar: »Moja je majka veoma nesretna, jer mora svakog jutra u počast bogu laži pred žrtvenikom u prijestolnoj dvorani izgovoriti laž. Ova laž mora biti tako spretno spletena s istinom, da je barem do večeri istog dana nitko ne može odgonenuti. Majka često očajava, jer ne zna, o čemu bi još mogla lagati.«

— Svijetla Dijamanta, došao sam, da ti pomognem izmisliti laž za jutarnji obred — reče Eolir kraljici, koja je čekala njegov odgovor.

Dijamanta ga zahvalno pogleda, ali odgovori tužnim glasom: — Prekasno si došao, veliki pjesniče! Ja ne želim više živjeti. Ne vjerujem u boga laži, pa ću se zato danas pred cijelim dvorom sama osuditi na smrt, kako to traži moranitski zakon.

— O, ti možeš danas pred žrtvenikom izjaviti, da samu sebe osuđuješ na smrt — reče Eolir — ali to neka bude samo tvoja obredna laž!

— Dosta mi je tih obrednih laži! — očajno klikne Dijamanta.



— Vjeruj, to će biti ujedno i tvoja posljednja obredna laž! — reče joj pjesnik, stvorivši neku smionu odluku.

— Da, posljednja, jer ne želim više živjeti u zemlji, gdje vlada laž, u zemlji, gdje nije ni kraljević pravo kraljevsko dijete — tužno izgovori Dijamanta.

— Što veliš? — trgne se Eolir.

— Da! Jantar nije naš pravi sin. To je tajna, koju ne smije znati ni kralj Vulkan. Veliki svećenik Aždan zabranio mi je, da svom suprugu kažem istinu. Jedino tebi se povjeravam, jer si pjesnik, koji suosjeća tuđe radosti i boli. Možda ćeš jednom, kad mene više ne bude, pjevati svijetu o nesretnoj kraljici Dijamanti. Ali priznajem da Jantara volim, kao da sam ga sama rodila.

— Onda moraš za njega živjeti, a ne umrijeti! — klikne pjesnik.

Ova misao povrati Dijamanti volju za životom. S osjećajem zahvalnosti ona skine svoj dragocjeni prsten i preda ga Eoliru riječima:

— Kao vlasnika ovog prstena dvorska će te straža u svako doba pustiti u moranitski dvor.

Po hodnicima odjekne svečana jutarnja koračnica.

— Pazi! Aždan i kralj dolaze s pratnjom na jutarnji obred! — upozori kraljica pjesnika.

— Onda dopusti, da se požurim na veliku terasu! — reče Eolir i već se okrene prema stubištu.

Dijamanta se brzo ogleda, da vidi nije li tko u blizini, a onda mu dovikne sa strahom u glasu: — Tamo ne smiješ! Aždan bi te kaznio smrću!

— Moram izvršiti ono, što sam odlučio da učinim za tvoj spas! — odgovori pjesnik odrešito, popne se brzo uz stubište do velikog zastora te iščezne za njim.

Dijamanta dršćući pristupi žrtveniku, pred kojim će izvršiti jutarnji obred.

IV.

Koračnica je zvučala sve glasnije. Svečana povorka stigla je eno do velikog ulaza u prijestolnu dvoranu. Kao prvi uđu u dvoranu dvanaestorica kršnih momaka zagasite puti, koji se postroje na mramornom stubištu pred svetim zastorom.

A sada evo ulazi veliki svećenik Aždan u zelenom obrednom ruhu, noseći na glavi čudnu pokrivaču — tri skrletna zmajeva ždrijela. Iza njega ulaze kralj Vulkan i kraljević Jantar, a zatim se dvorana sve više puni. Ulaze moranitski dostojanstvenici i dvorani.

Kad sjedne kralj na prijestolje, progovori Aždan: — Silan je Gara — bog laži!

— Silniji nego svi bogovi svijetla i mraka! — odgovori kraljica, kako joj je nalagao obredni propis, i pospe žeravicu na žrtveniku tamjanom. Tamjan se na žeravici pretvori u stup miomirisnog, bijelog dima, koji se diže prema stropnom otvoru i tamo zasja u mlazu ulazećih sunčanih zraka. Uto jekne tri puta bojni rog i u prijestolnu dvoranu uđoše trojica Vulkanovih vojskovođa: Makon, Teon i Kron. »Slava pobjednicima!« gromko jekne dvoranom uzvik Moranita. Aždan digne svoje duge, koščate ruke i dade dvanaestorici na stubištu znak, da rastvore zastor. Istim trenom zavlada u dvorani tajac. Zastor se rastvori i cijela dvorana sine u skrletnom sjaju izlazećeg Sunca, a ptica na postolju nasred terase zabliješti, kao da je upravo doletjela iz sunčane plamene kugle.

— Jasna Dijamanta, kraljice moranitska, pozivam te da odaš jutarnju počast silnom Gari, bogu laži! — izgovori svećenik zanosnim glasom.

Dijamanta je dršćući čekala ovaj poziv, ali sada reče odlučno:

— Moraniti, ja ne mogu više lagati. Ne vjerujem u boga laži! Znam, da sam zato zakonom osuđena na smrt. Sama ću se popeti na plameno brdo Gorgotan! Neka me proguta njegovo ždrijelo!

Iako je to bila samo obredna laž, svi su joj vjerovali. Kraljević pohrli k njoj, zagrli je i vrisne: — Majko, ti ne smiješ umrijeti!

Nije ni Vulkanu bilo lako. Jedino je Aždan sasvim mirno primio ovu kraljičinu izjavu. Dade joj znak, neka se makne od žrtvenika, sam stupi na njezino mjesto, digne ruke i progovori: — Silan si, Gara, i veliku žrtvu tražiš! Dijamanta neka umre!

Tek što je to izgovorio, javi se iz ptice silan glas: »Moraniti, nemojte više tražiti laži od vaše kraljice! Dijamanta neka živi!«

Kraljević se trgne. Odmah je prepoznao pjesnikov glas.

— Dijamanta neka živi! — zaori iz stotinu grla i dvorani sa strahopočitanjem padoše ničice, klanjajući se blistavoj ptici.

Aždan pristupi k onoj dvanaestorici i strogo im zapovjedi, da zgrabe svakoga, tko bi se pojavio na terasi u blizini boga Gare. Njemu je bilo jasno, da se u pticu ušuljao neki drznik, ali nije htio da Moraniti to otkriju. Radije ih je pustio da vjeruju u glas boga Gare, nego da ptica izgubi čar nepovredivog boga.

Neki je nemir pratio nakon toga ratne izvještaje moranitskih vojskovođa. Ali je Teon, najlukaviji među njima, spremio za ovu svečanost takovo iznenađenje, da je za tren čak i Aždan zaboravio na uzrujanost, koju je izazvao glas iz svete ptice.

— Silni Vulkane — progovori Teon — predajem ti najveći ratni plijen, što ga možeš zamisliti!

Mnoštvo u prijestolnoj dvorani napne uši i oči u očekivanju. Teon udari tri puta mačem o štit, što ga je držao njegov štitonoša. Kao jeka javi se zatim tri puta bojni rog, a za nekoliko časaka dovedu dvojica moranitskih časnika u prijestolnu dvoranu dostojanstvena čovjeka bijelog, visokog čela, plemenita lica, odulje, prosijede kose. Obučen je bio u dugu, svijetlo žutu halju, ukrašenu bogatim vezom. Ruke su mu na leđima bile okovane lancem.

— Evo, moj kralju! Kao zarobljenik stoji pred tobom Mirtidar, knez helijanskog naroda! — ponosno izjavi Teon. »To je Mirtidar ...« preleti šapat od usta do usta u golemoj dvorani. Svatko se trudio da što bolje vidi zarobljenoga kneza daleke Helije. — Lukavošću i lažju izmamio sam ga iz njegove zemlje! — nastavi Teon. — Priopćio sam mu, da ga pozivaš radi zaključenja trajnog prijateljstva!

— Ho-ho-ho, domišljati moj Teone, pobijedili smo Heliju! — usklikne Vulkan zadovoljno.

— Nitko još nije pobijedio Heliju! — oglasi se sada Mirtidar mirno i ponosno.

— Ti ćeš nam sam pokloniti sva njezina blaga, sam ćeš nas zamoliti, da preuzmemo u Heliji vlast! — naceri se Teon grdnim smiješkom varalice.

— Ja? — začudi se Mirtidar. — Mogu vam dati svoj život, ali ne ću nikad i nikom dati slobodu svoga naroda!

— Bacite ga u tamnicu! Tamo će se predomisliti! — vikne Aždan.

Kraljević Jantar nije mogao dulje mirno prisustvovati ovoj strašnoj proslavi lopovština. Skočio je pred prijestolje i viknuo: — Veliki svećenik Aždan najveći je zločinac!

— Jantare, što to znači!? — strogo ga upita Vulkan.

— To znači, da ćemo morati ovog mladog tigra ukrotiti! — javi se uvrijeđeni Aždan. — Silni Vulkane, zato ti predlažem ovo: smakni kneza Mirtidara, a Jantara postavi svojim

zamjenikom u Heliji. Odmah neka započnu pripreme za njegovo putovanje u tu daleku zemlju. No, budući da još nije vješt vladarskim poslovima, putovat ću s njim ja i nadzirat ću u Heliji svaki njegov korak!

— Prihvaćam tvoj prijedlog! — odgovori Vulkan, koji je uvijek podlijegao Aždanovoj volji. Kraljević međutim vikne glasom, u kojemu kao da je zvučio zahtjev cijele Helije:

— Knez Mirtidar neka živi!

— Knez Mirtidar neka živi! — javi se uto kao Jantarova jeka glas iz svete ptice. Moranite obuze groza.

— Spustite zastor i držite pred zastorom stražu! — zapovjedi Aždan dvanaestorici, koji su cijelo vrijeme nepomično stajali na mramornom stubištu.

— Prekidam primanje — reče Vulkan, digne se i pruži kraljici ruku, želeći s njom napustiti dvoranu.

— Oče — obrati se Jantar kralju — oslobodi kneza Mirtidara To traži ptica Gara!

— O tome odlučuje Aždan! — odgovori Vulkan.

— Kneza u tamnicu! — zapovjedi Aždan časnicima i oni odmah poslušaše.

Moraniti povrviše iz dvorane, da zarobljenoga kneza pogrdama otprate do tamnice i da tako zasite svoju radoznalost i okrutnost.

V.

Buka podivljalih Moranita polako se je gubila po dugim dvorskim hodnicima i u prijestolnoj dvorani opet je zavladao mir. Ali kraljica je Dijamanta opazila, da Aždan još ne želi napustiti dvoranu, i pobojala se za sudbinu pjesnika Eolira, koji još nije mogao sići s terase. U trenu je odlučila, da će svećenika nadmudriti i makar za kratko vrijeme spriječiti njegovu namjeru, da pregleda pticu, koja je danas govorila protiv njegove volje. Ali kako da nadmudri toga starog lukavca? Ipak se je dosjetila. Doviknula je kralju Vulkanu tako glasno, da je mogao i Aždan čuti:

— Kralju i supruže moj, dođi, da ti prije smrti otkrijem jednu tajnu!

— Idimo, jasna Dijamanta! — odgovori joj kralj i oni krenu prema izlazu.

Aždan se nakostriješi kao grdna zmajurina i pomisli: »Dijamanta hoće da svom suprugu otkrije tajnu o kraljeviću Jantaru! To moram spriječiti! — i brzo požuri za kraljem i kraljicom.

Kraljević Jantar, koji je također već razmišljao kako će spasiti pjesnika, sada sretno odahne. Ogleda se i vidi, da je ostao u dvorani potpuno sam. Na mramornom stubištu pred zastorom stajala su samo ona dvanaestorica, koji su na Aždanovu zapovijed držali stražu.

Jantar pomisli: »Jesu li ovi momci meni skloni?« Da, još više nego skloni! Oni su Jantara voljeli. Ni glavom ne krenu, ni prstom ne maknu, kad se kraljević brzo popeo uz stubište i prošuljao se kraj zastora na terasu. Da se je sada pojavio Aždan, prije bi ga posjekli, nego što bi dopustili, da on svojim zločinačkim pandžama uhvati kraljevića.

Ovi su momci već godinama bili moranitski robovi. Njihovo pleme Moranitima nije bilo poznato. Doplovili su jednom preko mora, ali im se brod razbio o hridi moranitske obale. Jedva su spasili goli život. Radi lijepog, čvrstog rasta nijesu ih Moraniti ubili, već su postupali s njima kao s lijepim, divljim životinjama. Bičevima su ih prisilili na poslušnost i ropsku službu.



Ali što je to? Iza zastora je iznenada nešto zabrujilo, zatim je zatutnjilo i golemi se zastor zanjihao. Kraljević se brzo opet pojavi, potrči niz stubište i sa sretnim smiješkom u očima šapne momcima:

— Ptice više nema! Poletjela je u slobodu!

— Jantare, sine svijetla, i nama daj slobodu! — progovori jedan od momaka, koji se zvao Rašma. — Daj nam slobodu! — ponovila su glasom punim čežnje sva dvanaestorica.

— Primiče se dan i vaše i moje slobode! Vjerujte! — odgovori Jantar i čudnovat sjaj zaplamsa u njegovim očima.

Sa hodnika doprla je vika prestravljenih ljudi. Kao mahnit bane u dvoranu Aždan i zaurla: — Rastvorite zastor!

Dvanaestorica poslušaše.

Moranitski dostojanstvenici kao obezumljeni nahrupe u dvoranu i poviču: — Uz grom i potres odletio je silni Gara!

Aždan je stajao pred zagonetkom. Očima je probadao kraljevića i pitao ga tiho, ali oštro: — Tko je odletio!?

— Odletio je sveti Gara! — odgovori kraljević mirno.

Aždan je uvidio, da je zasad najbolje ostaviti Moranite u njihovu uvjerenju. Popeo se je na terasu, dignuo ruke i viknuo:

— Silan si, Gara, bože laži! Silan si kao oluja i grom i kud te je volja nose te lagana krila!

— Silan si, Gara! — kliknuše Moraniti i padoše ničice pred praznom terasom.

VI.

Kad su prije dva dana započele priprave za Jantarovo putovanje u Heliju, obuzela je kralja Vulkana strašna misao, da bi njegova sina na dalekom putu mogla zadesiti kakva nesreća. Vulkan je naime volio svog jedinca iznad svega na svijetu. Iako je bio bijele puti kao kraljica Dijamanta, a ne žućkaste kao Moraniti, on ga ipak često s ljubavlju zvao: »Jantare, mladi tigre, krvi moje krvi!«

Zato je kralj sam nadzirao sve priprave i određivao kraljevićevu pratnju. Dakako, veliki svećenik Aždan odredio se sam. Putovat će s kraljevićem i vojskovođa Teon sa svojim vojnicima, pa i desetak dvorana. Ipak je kralja još sveudilj morila neka briga. Iznenada se je dosjetio i dozvao preda se dvanaestoricu onih visokih, jakih momaka, koji su držali stražu pred svetim zastorom.

— Kleknite i slušajte! — zapovjedi Vulkan momcima. — Određujem vas za tjelesnu stražu kraljevića Jantara! Razumijete li, što to znači!?

Dvanaest je srdaca zakucalo jače, dvanaest se leđa uspravilo. Usta su šutjela, ali su govorile oči svojim sjajem. Momak Rašma, koji je bio najbolje naučio moranitski jezik, progovori:

— Vulkane, kralju moranitski, znamo što to znači! Mi smo Jantarov štit i mač! Mi smo oko, koje bdije, kad on spava. Mi smo uho, koje sluša, kad on ne čuje! Mi smo usta, koja govore, kad mu je potrebna naša riječ!

— Ustajte i javite se kraljeviću! — zapovjedi Vulkan osjećajući u srcu olakšanje, kad je čuo Rašmine riječi.

Aždan je vidio, kako se kralj Vulkan s ljubavlju brine za što veću Jantarovu udobnost i sigurnost na putovanju. Po tome je zaključio, da je Dijamanta svom suprugu nakon svečanosti odala možda kakvu malu tajnu, ali nikako najveću tajnu: da Jantar nije kraljev sin.

Za tri dana bile su pripreme za Jantarovo putovanje gotove. Hranom i drugim potrebnim stvarima natovarili su deset slonova. Teon je dobro oboružao svoje konjanike. Za kraljevića je bio lijepo udešen poseban slon. Na njegova su leđa pričvrstili ugodan ležaj s baldahinom. I Aždanov slon bio je spremljen za udobno putovanje.

Rano u zoru četvrtog jutra krenula je karavana na put prema sjeveru — prema Tajačkoj. Pod baldahinom, na slonu koji je nosio Jantara, sjedio je i Rašma, zapovjednik njegove tjelesne straže. Kad su od prijestolnoga grada Karambuka bili već prilično poodmakli, oslovi Jantar mladića:

— Pričaj mi nešto o svojoj domovini!

Rašma stane pripovijedati tako zanimljivo i živo, da je kraljević u svojoj mašti već vidio prekrasni Rajamaj, Rašmin rodni otok. Znajući da Jantar mrzi laž, Rašma pripomene: — Na otoku Rajamaj brzo bismo Aždanu istjerali iz glave njegova boga laži! Tamo zriju na nekom grmu posebne, žarko crvene jagode. Dovoljno je, da lažac jednu jedinu pojede, i već osjeti u sebi čudan nemir, koji ga tjera na smijeh, i tajna o vlastitoj laži naprosto mu se izlane.

— To je divno! — usklikne Jantar.

Idućih dana pripovijedao je Rašma kraljeviću o moru i o prvom velikom pothvatu rajamajskih mornara, koji su nastradali pred grebenastom moranitskom obalom. Sedmi dan prebaci se karavana na velikim skelama preko rijeke Inje na tajačko tlo.

— Putujemo u Heliju kao gosti kneza Mirtidara — javio je Aždan Tajacima. — Dopustite nam, da putujemo kroz vašu prijateljsku zemlju!

— Slava Tajacima! Živjela Helija! — vikali su moranitski vojnici.

Na taj je način karavana bez smetnje za daljnjih pet dana prevalila put kroz šumovitu Tajačku do granice zemlje cvijeća, do prvih sunčanih brežuljaka Helije.

Očaran pogledom na Heliju kraljević je vjernom Rašmi stisnuo ruku i šapnuo: — Sada potpuno shvaćam, što znači čežnja za domovinom. Zato tebi, Rašma, i tvojim drugovima obećajem na dar brod za povratak na otok Rajamaj!

— O, vječna ti hvala, svijetli Jantare! — odgovori Rašma i dvije krupne suze poteku niz njegovo zagasito lice.

VII.

Brža nego slonovi i konji Jantarove pratnje i brža nego sve Aždanove nakane bila je Umodarova ptica. Poletjela je kao strijela s terase moranitskog dvorca, noseći pjesnika Eolira preko silne prašume ravno na zapad. Tako je Eolir stigao u Heliju još onog istog dana, kad je odletio iz zemlje Moranita. Pticom se spustio na samotan šumski rub blizu helijanske morske obale, da ne bi svratio ičiju pozornost na svoj neobični dolazak. Znao je, da će doći u Heliju Aždan i da zato ptica mora ostati sakrivena. Zavukao ju je pod bujno lišće mladih paoma i pješice nastavio put u Dolinu ruža, gdje je stajao dvorac kneza Mirtidara.

Pod večer je stigao do velikih vrtova, koji su okruživali Mirtidarov dom. Iako je bio umoran, udario je u žice svoje lire, svoje vjerne pratilice, i poluglasno pjevajući primicao se

dvorcu. Činilo mu se, kao da ga svaki puteljak zove, kao da mu svaka grana domahuje pozdrav. Da, on dobro poznaje Mirtidarov dom. Evo, upravo je stigao do vrtlarove kućice, koja je sva obrasla divljom lozom.. Evo i starog vrtlara, koji mu dolazi u susret i veselo ga pozdravlja:

— Eolire, to si ti! Gdje si bio tako dugo? Koga si veselio svojim pjesmama? Tajake, ili još sjevernija plemena.?

— Pjevao sam Moranitima — odgovori Eolir i pogleda prema brežuljku, na kojemu se je bijelio knežev dvorac.

— Onda si možda tamo sreo i našeg kneza Mirtidara! — klikne vrtlar. — On je tih dana gost moranitskoga kralja. Kralj ga je pozvao k sebi, da zaključe vječno prijateljstvo između Moranije i Helije. S bogatim darovima došao je po našega kneza neki vrlo uljudan moranitski dostojanstvenik.

— O, kako strašno su prevarili i kneza i cijelu Heliju! Mirtidar nije u Karambuku gost, nego zarobljenik! — razjasni pjesnik.

— Eolire, što veliš! — prenerazi se vrtlar.

— Da! I to nije sve. Odlučili su lukavošću nametnuti Heliji svoju vlast i ovih će dana stići ovamo moranitski kraljević uz veliku pratnju.

— Možda šalju kraljevića kao prosca našoj miloj kneginjici Lejli — nagađao je vrtlar.

— Kraljević je plemenit i lijep, ali on uopće ne zna, da postoji ovdje Lejla — odgovori Eolir. — Šalju ga ovamo, da nauči vladarski posao, ali pod nadzorom najstrašnijeg moranitskog zloduha Aždana.

Starac nujno zaklima glavom: — Čemu sve to vodi? — Zašuti, a onda zabrinuto na doda: — Što će biti sa Lejlom?

— Mudar si čovjek i vjeran prijatelj kneževe kuće — nastavi pjesnik. — Otprati me kneginjici Lejli, da joj kažemo što se zbilo i da razmislimo, što bi trebalo učiniti!

I pošli su u dvorac.

Lejla se silno obraduje Eolirovu dolasku, ali ona brzo opazi zabrinutost na njegovu licu. I vrtlara kao da je nešto teško tištalo.

— Znamo, da si pametna i smiona — započne vrtlar — pa i ti znaš, koliko te poštujemo i volimo.

— Znam — odgovori Lejla — ali čemu to govorite?

— Razgovarati moramo o sudbini Helije — reče Eolir — zato te molim, da me saslušaš.

— Govori! — reče Lejla i Eolir stane pripovijedati... Pripovijedao je do kasno u noć, a onda su sve troje razgovarali do zore. Upravo su se javljali prvi pijetli, kad progovori kneginjica:

— Prijatelji, postupat ću po vašem savjetu. Još danas poslat ću tekliće svoj desetorici helijanskih župana i pozvati ih ovamo na sastanak. Zamolit ću ih, neka sve spreme za prijateljski doček plemenitoga kraljevića Jantara. Vjerujem, da će ovdje u helijanskoj Dolini ruža istina i ljubav pobijediti laž i mržnju.

Tako je i bilo. Kad je nakon tri tjedna kraljević Jantar s pratnjom stigao u Dolinu ruža i kad ga je Lejla okružena svojim drugaricama prema helijanskom običaju dočekala komadićem mednog saća u glinenoj zdjelici, bio je taj prvi susret Lejle i Jantara tako dirljiv, da su neki Moraniti kašljucali, da prikriju svoje ganuće.

VIII.

Već prvi susret Jantara i Lejle nije bio po volji velikom svećeniku Aždanu. Htio je, da se s Lejlom i s njezinim drugaricama postupa kao s robinjicama. Ali kraljević se tome odlučno usprotivio. Osim toga se kraljević samovoljno sastao s helijanskim županima, koji su prisustvovali dočeku. Obećao im je, da će Moraniti poštivati helijanski narod i da ne će nikakvim nasiljem mijenjati postojeći red.

Na večernjoj svečanosti htio je Jantar proglasiti Lejlu namjesnicom kneza Mirtidara, a sebe njezinim zaštitnikom. Radi toga je Aždan prekipio od ljutine i odlučio, da će bezuvjetno spriječiti ovu Jantarovu namjeru. Pozvao je zato dvoranina, koji je bio vješt pripremanju raznih lijekova i otrova. Naredio mu je, neka pripremi opojni napitak, koji će prije svečanosti pomutiti Jantarove misli.

Zlobno očekujući svoju pobjedu nad Jantarom, Aždan se pretvarao kao da popušta njegovoj volji. Smješkao se je i pozvao na svečanost zbor lijepih helijanskih djevojaka. Bio je uvjeren, da će kraljević uz pjesmu, ples i glazbu, a omamljen opojnim pićem, zaboraviti na ozbiljne vladarske poslove.

Pjesnik Eolir čuvao se da ne dođe Aždanu na oči, ali htio je ostati blizu Lejle i Jantara, da im bude u pomoć. Zato se sakrivao u vrtlarevoj kućici. Otuda je budno pratio sve, što se u dvorcu i oko njega događalo. Pomoću vrtlara, od kojega je moranitski liječnik tražio neku otrovnu biljku, saznao je pjesnik, kakvo zlo sprema Aždan. Zato se on potajno sastane s kraljevićem u najskrovitijem dijelu vrta. Zagrle se kao braća i Eolir mu otkrije Aždanovu zlu nakanu.

— O, podlosti! — plane Jantar. — Kako da pomognem Helijanima, ako mi ovaj zloduh oduzme bistar um i snagu moje volje!

Eolir primijeti zabrinuto: — Osim toga Helijani uopće nijesu naoružani, dok moranitska vojska ima sa sobom sprave za bacanje vatre. Bojim se, da Teon naskoro ne započne osvajačkim nasiljem.

— Ne će tako brzo — reče kraljević. — Poznat mi je Teonov osvajački nacrt. Najprije će Moraniti od Helijana zatražiti predaju svih zaliha žita, svile i meda. Tek u slučaju da bukne helijanski ustanak Teon će na Heliju navaliti vatrom i oružjem. Onda će okriviti Helijane, da su napali svoje goste i započeli neprijateljskim postupkom. Svakako moram, prije nego što bi do toga došlo, naći za Heliju spas.

— Poleti još danas Umodarovom pticom do Tajaka i zatraži u njih pomoć! — savjetovao je pjesnik.

— Mislim na nešto, što je jače nego oružana pomoć, jače nego i moranitske laži — reče kraljević i povjeri pjesniku, što mu je Rašma pričao o rajamajskim jagodama, koje otkrivaju lažljivce.

— Dakle poleti pticom na Rajamaj po jagode! — ushićeno upadne Eolir.

— Lejla odgovara Aždanu svojom glavom za moj život. Ako nestanem, mogla bi nastradati — odgovori Jantar zabrinuto.

— Sirota moja sestra! — ote se pjesniku uzdah. Jantar se trgne i uhvati Eolira za ruku:

— Tvoja sestra, veliš!?

— Da! Majka je umrla, kad ju je rodila, a naš se otac unesrećio u lovu. Bilo mi je deset godina, kad sam ostao sam s malom sestricom. Kako sam imao ugodan glas, ljudi su voljeli slušati moje pjesme i darivali me svim potrebnim. Putovao sam sa sestricom iz mje-

sta u mjesto, zimi i ljeti, prašnim i blatnim cestama. Tako sam jednog dana stigao i do kneza Mirtidara. Našao sam ga u velikoj tuzi. Netko mu je noću iz kolijevke oteo sinčića i nestao netragom. Kad je knez vidio kako pjevam s malom sestricom na rukama, njegova je sućut zatomila tugu. Djevojčica mu se pričinila tako slična nestalom sinčiću, da ju je odmah pokćerio. Meni je dao najbolje učitelje i bio je sretan, kad se iz mene razvio pjesnik, omiljen Helijanima i Tajacima. Ali me molio, neka ne odam Lejli, da ona nije njegova kći. Zato sam šutio.

— Najprije treba da sakrijemo Lejlu! — ganut reče kraljević i odmah se dosjeti: — Ona neka poleti pticom na Rajamaj! Tako će biti izvan dohvata Aždanove osvetničke ruke, kad nestanem iz dvorca i krenem po rajamajske jagode.

— Ali kako ćeš putovati?

— Slušaj! Moji rajamajski momci čeznu za svojom domovinom. Dao sam zato Rašmi hrpu moranitskih zlatnih štapića, da ih potajno zamijeni za dobar helijanski brod, koji poklanjam njemu i njegovim drugovima. Dogovorili smo se, da će se ukrcati, čim se ukaže prilika za bijeg. Brod je spreman i čeka u maloj samotnoj uvali odmah iza prve šume. Mislim, da će momci biti sretni, kad im danas kažem, da ću otploviti s njima.

— Jesi li pomislio, da se može nad morem razbješnjeti oluja i da je onda borba s valovima strašna? — pjesnik je iskušavao Jantarovu postojanost.

— Aždan je strašniji od svake oluje! — odgovori kraljević.

— A kako ćeš se vratiti?

— Ne sumnjam u vjernost i hrabrost svojih Rajamajaca! Oni će me dovesti i natrag do helijanske obale.

— Divan pothvat za hrabre ljude! — klikne pjesnik i nastavi tiše: — Ja poznajem skriven put, koji vodi do uvale. Tamo u blizini sakrio sam ispod paoma i našu pticu.

Već se smrkavalo, kad se Jantaru pričini, da ga zovu. Brzo pobjegne iz vrta u dvorac, a Eolir zamoli vrtlara, da mu dovede Lejlu.

IX.

Sasvim se smrklo. Eolir, Jantar i Lejla spremni su za bijeg. Upravo je kraljević dao Rajamajcima znak za polazak. Činilo se, kao da se želi sa svojom tjelesnom stražom malo prošetati. Iza vrtova priključi im se pjesnik. Čekali su samo još Lejlu. Ali Lejle nije bilo.

— Pokazat ću vam put, a onda ću se vratiti po Lejlu! — tiho šapne Eolir. Jantar je uvidio, da ne smiju dulje čekati, ako žele da bijeg uspije. Prihvatio je dakle Eolirov prijedlog i oni su krenuli.

Lejlu su neočekivano zadržali neki moranitski dvorani, tražeći od nje, da pomogne ukrašivati terasu pred dvorcem za večernju svečanost.

Terasa je bila okružena vitkim stupovima, obavijenim granama rascvale glicinije, koja je slatko mirisala. Pod glicinijom bijelio se na terasi dugačak mramoran stol i sa svake njegove strane isto tako duge mramorne klupe. Ovo je bio stol helijanskog plemenskog vijeća. Otkako Helijani pamte, ovdje su njihovi knezovi vijećali s plemenskim županima. A sada? Kneza nije bilo. U njegovu domu šepirili su se tuđinci, nametnici.

Između stupova na terasi sluge su upravo vješale šarene fenjerčiće, kako bi večernja svečanost bila što sjajnija. Iznenada bane u dvorac upravo pred njih neki Moranit i sav uzrujan upita, jesu li vidjeli kraljevića i njegovu tjelesnu stražu. Oni to zaniječu. Uzrujanost u dvorcu i oko dvorca svakim je trenom rasla, pa je Aždan u svom bijesu ozlijedio samog

vojskovođu Teona. Moraniti su uvidjeli, da je stvar vrlo ozbiljna i da moraju sami sebi pomoći. Kako je utom zlobnik sav razgrijan zaiskao hladne medovine, naliju mu u čašu opojni napitak, koji je bio pripremljen za Jantara. Aždan istrusi čašu i svima odlane, kad se divljak za nekoliko časaka mirno nasmiješio. Potpuno je zaboravio, da je kraljević nestao.

— Ovamo glazbu i plesačice! — povikao je izbečenih očiju. — Odjenite kraljevića u najsvečanije ruho! Dovedite ga! Brzo, brzo!

Dvorani Rion i Sard, kojima je bila dužnost, da pomažu kraljeviću kod odijevanja, bili su u velikoj neprilici. U posljednji tren sjete se, da je Lejla slična Jantaru, te je zamole, neka baci na sebe njegov svečani plašt i pokrije glavu vladarskom tijarom. Lejla to rado učini i tako zaustavi potragu za kraljevićem. Aždan se grohotom nasmije, kad je ugleda. — Silan je Gara, bog laži! — kriknuo je kreštavim glasom i pijano teturajući dao znak za početak zabave.

Oglasi se nježna svirka i u blistavu svilu odjevene djevojke zaplešu pred moranitskim gostima. Iznenada jekne kroz noć glas bojnog roga. Čak se i Aždan trgne i razrogači oči, kad na najbržem konju dojuri pred dvorac poslanik kralja Vulkana. Sjaši, klekne pred Lejlu i preda joj zapečaćenu povelju. Svakako je mislio, da kleči pred moranitskim kraljevićem.

— Čitaj! — zapovjedi Lejla vojskovođi Teonu, koji je stajao kraj njezina vladarskog sjedala. Teon se odano nakloni, razmota povelju i pročita: »Jantare, izvrši odmah ono, što ti zapovijedam! Izruči Lejlu mom poslaniku! On će je meni dovesti kao taoca za kneza Mirtidara, koji je netragom nestao iz tamnice.«

Što sada? Moraniti stanu tražiti Lejlu, dok je ona prerušena u kraljevića stajala pred njihovim očima. Bila je sretna, jer je iz povelje saznala, da je knez na slobodi.

Budući da se Aždan još nije bio otrijeznio, vojskovođa Teon pozove Moranite u dvorac na vijećanje. Lejla sada odglumi ulogu samovoljnog kraljevića. Zahtijevala je, da vijećaju bez nje, te izjavila, da će ona za to vrijeme prošetati vrtom. Kad Aždan na to šutke kimne, ni vojskovođa Teon nije prigovorio. Ali prije nego što je unišao u dvorac, primijetio je, kako se Rion i Sard vrte oko Lejle. — Rione — vikne strogo — čuvaj kraljevića! A ti, Sarde, ne gubi vremena, nego potraži i veži Lejlu! — Rion i Sard zastanu na terasi kao ukopani i zapilje se jedan drugome u oči. Što da učine? Pa oni su sami prerušili Lejlu u kraljevića. Sard se prvi snađe, zgrabi djevojku za ruku i vikne:

— Vežimo Lejlu!

— Ne diraj u kraljevića! — usprotivi se Rion.

Sard ispusti djevojku, pa je upita: — Sama kaži, jesi li ti kraljević ili si Lejla?

— Ako kažem istinu, onda sam Lejla, ako pak lažem, onda sam kraljević — odgovori kneginjica.

— Ja sam protiv istine! — vikne Rion.

— Ja sam protiv laži! — nadvikne ga Sard.

— Ako si protiv laži, nijesi Moranit! — bocne ga Rion.

— Ja da nijesam Moranit!? Opozovi ovu uvredu! — razljuti se Sard.

Blisnu mačevi, započne dvoboj. I tko zna kako bi dugo trajao, da se obojica, već umorni i teško sopćući, nijesu o nešto spotakli. Pogledaju i vide, da su im se noge zaplele u kraljevićev plašt. Na zemlji je uz plašt ležala i blistava tijara. I opet se Rion i Sard zapilje jedan drugome u oči. Nestala je Lejla, a s njom i kraljević. Što da učine? — Laž će nas spasiti! — šapne Rion. I polete u dvorac pred moranitsko vijeće te izjave: — Zemlja se na terasi otvorila i pred našim očima progutala kraljevića Jantara i kneginjicu Lejlu.



U to vrijeme Lejla je skrivenim putem s Eolirom već bježala u slobodu. U velikoj brizi za Lejlu kraljević je na morskoj obali konačno dočekao i nju i pjesnika.

— Imamo dobru vijest! — reče mu Eolir. — Lejla je saznala, da se knez Mirtidar spasio iz tamnice u Karambuku.

— O, to je zbilja dobra vijest! — obraduje se kraljević. — Ako je stigao sretno do Tajaka, onda je izvan opasnosti.

— Nadajmo se, da mu je to uspjelo — reče Lejla, zatim malo razmisli i upita: — A kad ćeš se ti, dobri kraljeviću, moći vratiti s Rajamaja?

— Rašma, koji pozna more, veli, najkasnije za mjesec dana.

— O, pa to je strašno dugo! Putuj pticom, pa se možeš već za dva dana vratiti!

— Ne, draga Lejlo, ptica je za tebe! Poleti odmah na izmaku ove noći, da te Aždan ne uhvati! — milo joj odgovori Jantar, a zatim se nasmiješi: — Moji mornari moraju svom plemenu dokazati, da sam jagode i zavrijedio.

Srdačno se oproste i Jantar se sa svojom dvanaestoricom brzo ukrca na brod, koji se odbije od helijanske obale i krene prema jugu, na otvoreno more.

X.

Eolir i Lejla gledali su za Jantarovim brodom, ali on se usred mračne noći brzo pretvori u tamnu sjenu i uskoro im potpuno nestane iz vida.

— Dođi, pričekat ćemo jutro ovdje u obližnjoj ribarskoj kolibi — reče Eolir djevojci i oni se svrate u kolibu. Ribar, star i vjeran Helijanac, donese im tople riblje juhe, da se nakon teškog puta ugriju i okrijepe.

— Kraljević je junak — reče Lejla Eoliru, kad su povečerali — pa ne smijem ni ja biti kukavica. Ne ću da bježim na Rajamaj, dok je ptica potrebna za druge stvari! — Eolir se potajno zadivi svojoj sestri, ali je upita sasvim mirno:

— Za kakve stvari?

— Za ovih mjesec dana, dok ne bude kraljevića, mogu Moraniti kojekakva zla nanijeti našoj zemlji. Poleti pticom k svojim Tajacima i zamoli ih za prijateljsku pomoć Heliji. Čekat ću ovdje u ribarskoj kolibi, dok se ti ne vratiš.

— Mudra si i hrabra — odgovori Eolir. — Poletjet ću odmah u zoru.

I zbilja, čim su zvijezde na nebu počele blijedjeti, Eolir je pticom odletio prema sjeveru, preko prašume. Njegov prirodni putokaz bila je rijeka Inja. Dok se ona s glasnim šumom žurila prema jugu, on je kormilao iznad njezina korita u protivnom pravcu. I gle, vireći kroz otvor ispod lijevoga krila svoje ptice, on je usred puta otkrio nešto, što nije bilo još poznato ni Moranitima, ni Tajacima, ni Helijanima. Vidio je, kako Inja utječe u veliko jezero, a ostavlja ga padajući niza sedam prekrasnih slapova. Iznad samog jezera Eoliru se iznenada ote usklik: — Zlato!

I zbilja, pijesak na lijevoj i na desnoj obali jezera bio je tako pun zlatnih zrna, da je jezero u sjaju izlazećeg sunca bilo slično velikoj kristalnoj čaši sa zlatnim rubom. Od pogleda na veličanstvene slapove, na divno zlatno jezero i na bujno zelenilo goleme prašume, iskrsnula je u Eolirovu srcu prekrasna nova pjesma.

Ali evo — ptica je već stigla do zemlje Tajaka i Eolir je spusti na ravnicu ispred tajačkog drvenoga grada Velbora. Brzo se cijeli grad strčao na livadu, da vidi leteće čudo. Prepoznavši Eolira narod ga oduševljeno pozdravi, a on zatraži hitan sastanak s tajačkim knezom.



Sunce nije bilo stiglo ni do četvrtine svoga prijepodnevnog puta, a tajački knez Santal već je primio Eolira u svom prekrasno izrezbarenom drvenom dvorcu. Kako se pjesnik veselo iznenadio, kad je u krugu Santalovih savjetnika ugledao helijanskoga kneza Mirtidara! Odmah mu je ispričao, što je poduzeo plemeniti kraljević Jantar i kako se spasila Lejla.

Tajačko vijeće raspravljalo je o moranitskom prevarnom upadu u Heliju i o tome, što će morati poduzeti za njezino oslobođenje.

— Ne bih se htio zaratiti s Moranitima! — govorio je Santal. — Ako napadnu vatrom naše drvene gradove, za nekoliko dana pretvorit će se u prah i pepeo vjekovni spomenici života i rada tajačkog plemena.

— Leteći ovamo vidio sam, da je prašuma rijekom Injom i velikim jezerom razdijeljena na dva dijela, na dio s moranitske strane na dio s helijanske strane — reče Eolir.

— Vidio si jezero? — začudiše se svi prisutni.

— Da, prekrasno jezero! Šteta, ako ga zli ljudi jednom okaljaju, ali ipak možda baš u tom jezeru leži spas Tajačke i Helije.

— Kako to misliš? — upita Santal.

— U slučaju moranitskog nasrtaja trebalo bi da Tajaci moranitsku vojsku domame do jezera i da tamo povedu borbu. Djeca Helije i Tajačke na taj bi način izbjegla groznoj sudbini, da plaču na garištima svojih domova.

— Kako ćeš Moranite domamiti do jezera? — upita Santal, a svi ostali zaklimaju glavama i progunđaju: — Nepametan savjet! Kako možemo neprijateljsku vojsku natjerati na put kroz divlju šumu, ako ona ima mogućnosti da svojim oružjem pobijedi i Tajačku i Heliju?

— Možemo! — klikne pjesnik i za tren nastane u dvorani tajac. — Možemo! Na obalama tog jezera sja čisto zlato!

Inače mirni i ozbiljni ljudi skoče, kao da se zemlja potresla, i viknu: Zar zlato!?

— Da — odgovori pjesnik. — Mislite na to, ako vam Moraniti navijeste rat!

— Hvala ti, pjesniče! — reče mu Santal i odredi, da se knezu Mirtidaru dade oružana pratnja za povratak u Heliju.

Idućeg jutra vrati se pjesnik Eolir pticom preko prašume do helijanske obale. Lejla ga je sretna dočekala. Sakrili su pticu ispod grana mladih paoma, a zatim razgovarali i nagađali, kako će se događaji razviti. Šestog dana donio im je ribar vijest, da knez Mirtidar već sakuplja ustaničke čete.

— Vrijeme je, da poletim na Rajamaj. Moram zamoliti kraljevića Jantara, da se s jagodama što prije vrati! — reče Lejla.

I zbilja, sedam dana nakon što je brod otplovio, poletjela je ptica s Lejlom kao strijela preko mora.

XI.

Nakon sedam dana dosta burne morske plovidbe Jantar je sa svojom dvanaestoricom stigao do divnog otoka Rajamaj.

Dan povratka rajamajskih mornara razvio se na Rajamaju u dan velike sveopće radosti. Čitavom su se obalom razlijegali radosni povici. Na selu udarili urođenici u bubnjeve, oglasila se gudala i frule i sve je odavalo bezgraničnu radost. Rajamajci su grlili svoje godinama oplakivane sinove. Cvijećem i koraljima okićeni plesali su i pjevali oko Jantara, spasitelja rajamajskih mornara.



Ali Jantaru je ovaj dan donio još jednu neočekivanu radost. Na obali, među urođenicima, koji su bili zagasite puti, iznenada je ugledao bijela čovjeka prosijede kose. Srce mu je glasno zakucalo, iz grla mu se oteo usklik: — Umodare!

Da, Jantar je na Rajamaju našao svog nekadašnjeg učitelja. Umodar zagrli kraljevića i uzbuđeni od sreće počeše da jedan drugome stavljaju stotinu pitanja.

Umodar ispriča Jantaru: — Kad me Moraniti prije sedam godina baciše u more, odnesoše me valovi prema zapadu i baciše me na obalu, tamo gdje počinje prašuma. Od grana napravio sam sebi splav i htio na njoj ploviti dalje prema zapadu, do obale svoje domovine Helije. Splav je međutim privukla morska struja i odnijela je prema jugu, do otoka Rajamaj. Dobroćudni urođenici Rajamaja primili su me vrlo gostoljubivo. Postao sam njihov učitelj i liječnik, savjetnik i graditelj. Poštivajući njihove drevne običaje, mnogo sam se trudio, da barem mladež oslobodim bezrazložnog straha od vještica i čarobnjaka. Mladež je vrlo lako naučila i moj helijanski jezik.

Zatim povede Umodar kraljevića do zgodne drvene kućice, oslikane šarama. Kućica je stajala na brežuljku nad obalom. — To je moj rajamajski dvor — nasmiješi se Umodar.

Uskoro se mnoštvo muškaraca, žena i djece uz bučnu glazbu približi Umodarovoj kućici. Svi su bili okićeni cvijećem i koraljima. S njima je dolazio visok, dostojanstven starac, rajamajski starješina. Bijela kosa padala mu je do ramena ispod šarenog ukrasa od ptičjeg perja i bisernih nizova. Bio je nekom zelenom tkaninom od posebne trave odjeven od prsiju do stopala.

Za nekoliko časaka bili su Jantar i Umodar okruženi veselim Rajamajcima. Rajamajski starješina, držeći lijevu ruku na prsima a prste desne ruku na čelu, progovori nešto Jantaru na rajamajskom jeziku. Umodar mu prevede njegove riječi: — Plemeniti mladiću s one strane mora, kako da ti zahvalim za spas naših sinova?

I Jantar oslovi Rajamajce na helijanskom jeziku: — Dobri ljudi, dragi prijatelji, divan je vaš otok, lijepi su vaši običaji i plemenito je vaše srce. Vaši mornari, s kojima sam danas stigao, moći će vam međutim potvrditi, da žive u dalekoj zemlji s one strane mora bešćutni Moraniti, koji žele nasiljem i prevarom zagospodariti svim ostalim plemenima. Mnogo zla stvaraju osobito svojim lažima. Kad sam od vaših mornara saznao, da kod vas zriju jagode, koje svojim sokom sile lažljivce, da kažu istinu, obuzela me silna želja, da jednom posjetim vaš otok i da od vas zatražim mnogo ovih jagoda. Njima bih htio kod Moranita iskorijeniti laž. Zato vjerujte, da su najveći dar, koji biste mi mogli dati, baš vaše jagode. Ovim darom ne biste usrećili samo mene, nego i sva plemena, koja stradavaju radi moranitskih laži.

Iako su neki Rajamajci Jantara dosta dobro razumjeli, Umodar im ipak točno prevede njegove riječi. Nakon toga odgovori rajamajski starješina:

— Dobri mladiću s one strane mora, mila nam je tvoja želja! Rado ćemo je ispuniti!

Ovaj odgovor pozdrave Rajamajci burnim usklicima. I dok su oni klicali, upita Jantar Umodara: — Kako se na njihovom jeziku kaže: »Dragi prijatelji, za ovaj dar neka vam dovijeka bude hvala!« — Umodar mu to odmah kaže, a kad su se poklici Rajamajaca pomalo stišali, zazvuči srdačni Jantarov glas: — Jòla pamàri, le me daj dàja, vaj vijavàli jata!

Ni jedna druga stvar ne bi mogla ove priproste, ali ponosne urođenike toliko razdragati, koliko ova zahvala na njihovu vlastitom jeziku. Sreća je sjala u njihovim očima i oni odmah odluče, da će odsad sve što je plemenito, čisto i svijetlo nazivati — j a n t a r.

Iznenada na plavom nebu nad otokom nešto zasja. Sakupljeni narod digne pogled, začudi se i pokaže rukom svijetlu stvar, koja je postajala sve veća i veća. — Lejla dolazi!



Lejla dolazi! — klikne Jantar, a Umodar objasni urođenicima, da je to njegova velika ptica, o kojoj im je već pričao. S velikom napetošću svi su gledali, gdje će ptica pristati. Ona se najposlije u lijepom luku spusti na livadu ispod brežuljka. Sva se radoznala množina spusti niz brežuljak, a požure se i Jantar i Umodar, da pozdrave Lejlu.

— O, kako je ovdje lijepo! — usklikne Lejla. — A mi ćemo morati ipak što brže napustiti ovaj otok, ako si dobio spasonosne jagode, dragi kraljeviću.

— Već dvije godine radim na mom novom čamcu, koji je nalik na ribu — reče Umodar. — Ali nijesam imao za taj čamac raketnog pogonskog uređaja. Sada ću međutim iz ptice, kojom je doletjela Lejla, izvaditi pričuvnu raketu te je ugraditi u umjetnu ribu. Tako usavršen čamac će velikom brzinom i bez ikakve opasnosti brazditi valove. Za nekoliko dana možeš već putovati! — okrene se Umodar kraljeviću.

— O, hvala ti, hvala, veliki Umodare! — uskliknu i Lejla i Jantar.

Lejla je našla priliku, da kraljeviću ispriča, kako je Eolir putovao pticom preko prašume do Tajaka i kako je tamo sreo kneza Mirtidara, koji sada sprema helijanski ustanak protiv moranitskih nametnika.

U večer pozove rajamajski starješina bijele goste na svečanu gozbu, a omladina njima na čast izvede najljepši rajamajski ples s bakljama »Svadba krijesnica«.

Nije prošlo ni nedjelju dana, i već se Jantar opraštao od Rajamaja. Prije odlaska reče mu Umodar: — Jednog dana vratit ću se u domovinu. Posjetit ću i Moraniju, da vatrene snage, kojima oni sada uništavaju svijet, pretvorim u prirodnu snagu, koja će kao sunčano svijetlo usrećiti sva plemena sjevera i juga, istoka i zapada! — I tako je Jantar umjetnom ribom, u koju su ukrcali košaru punu rajamajskih jagoda, otplovio natrag prema sjeveru.

Lejlu je Umodar nagovorio, da ostane na otoku još nekoliko dana, dok Jantar ne svlada barem najstrašnije lažljivce.

XII.

U isto vrijeme, dok je kraljević Jantar s Lejlom uživao gostoljubivost Rajamajaca, vratio se iz Helije u Moraniju onaj poslanik kralja Vulkana, koji je morao dovesti u Karambuk zarobljenu Lejlu. Dršćući od straha radi neobavljena posla, pao je ničice pred kraljem i kraljicom i priopćio: — Kneginjicu Lejlu nijesmo mogli zarobiti, jer je zajedno . . . zajedno . . . zajedno . . .

— Što to mucaš!? — razljuti se Vulkan, a Dijamanta, kojoj je bila poslanikova uzrujanost vrlo sumnjiva, upita brzo:

— Kako je kraljević Jantar?

— Zajedno s Lejlom . . . pred dvorcem kneza Mirtidara . . . progutala ga zemlja! — konačno izgovori poslanik. Vulkan stane zabezeknut, a onda vikne kao ranjen:

— Razbojnici, vratite mi sina!

— Gospodaru i supruže — zamoli ga Dijamanta suznim očima — putujmo što prije u Heliju! Sve ćemo pretražiti! Jantara moramo naći!

— Zar je moj sin stvar, koju treba u Heliji tek tražiti!? — ljutito odgovori Vulkan i odmah pozove preda se svoje vojskovođe Makona i Krona.

— Sa koliko bojnih slonova možemo odmah započeti rat? — upita ih kralj.

— Ja sa dvjesta! — odgovori Makon. — Njih pedeset opremljeno je spravama za bacanje vatre.



— Ja imam stopedeset slonova — reče Kron — ali je njih sto opremljenih spravama za paljenje.

— Lako će se Kron proslaviti kao pobjednik, kad ima toliko bacača vatre! — primijeti Makon i ošine drugog vojskovođu pogledom zavisti.

— Pripremite za tri dana sve što je potrebno za polazak u rat prema sjeveru! — zapovjedi kralj Vulkan, a Dijamanta problijedi:

— Zar ćeš udariti na Tajake?

— Zgaziti ćemo i Tajake, ako ne bi dopustili našoj vojsci slobodan prelaz do Helije! — vikne kralj pun neukrotivog bijesa radi nestanka kraljevića Jantara.

Kako bi se tek razbjesnio Vulkan, kad bi znao, tko je knezu Mirtidaru pomogao pobjeći iz tamnice! Kako bi podivljao, kad bi znao, da to nije učinio nitko drugi nego upravo ona, Dijamanta, kraljica moranitska. Omogućila je zarobljeniku da pobjegne u njezinu rodnu zemlju Tajačku.

Prošlo je tjedan dana i već je silna moranitska vojska stajala pred tajačkom granicom na obali Inje, tražeći slobodan prolaz.

Na skeli sred rijeke pregovarao je kralj Vulkan s tajačkim knezom Santalom. Pregovoru je prisustvovala i kraljica Dijamanta, Santalova kći, koja je jedva prikrivala svoj strah radi opasnosti, koja je prijetila tajačkoj zemlji. Osim Dijamante stajali su uz kralja Vulkana i njegovi vojskovođe Makon i Kron.

— Strogo ću zapovjediti svojoj vojsci, da poštedi svaki pedalj tvoje zemlje — reče Vulkan Santalu — ako nam dopustiš slobodan prolaz do Helije!

— Vjerujem — reče Santal vrlo ozbiljna lica — ali da ja imam tako silnu vojsku kao što je tvoja, nikad ne bih izabrao dalek i zaobilazan put preko Tajačke, nego bih udario na Heliju u ravnom pravcu preko zlatnog jezera!

— Kakvog zlatnog jezera? — pitaju u isti mah Vulkan, Makon i Kron.

— Pa zlatnog jezera na rijeci Inji — reče Santal mirno, kao da je to po sebi razumljivo. — Ono leži u prašumi, koja vas dijeli od Helije.

— A što je na njemu zlatno? — pita Makon dršćući od pohlepe.

— I desna i lijeva obala — odgovori Santal.

— Kako to znaš? — upita Vulkan sav uznemiren.

— Vidio je zlatno jezero čovjek, koji je preko prašume letio nekom čudesnom, umjetnom pticom — odgovori Santal.

Vulkan široko otvori i usta i oči. Htio bi još mnogo toga pitati, ali je u trenu vjerovao sve, što je čuo o zlatnom jezeru. Okrene se zato svojim vojskovođama i reče:

— Krone, ti ćeš sa svojim četama poći prema Heliji preko zlatnog jezera, a ti, Makone, sa mnom preko Tajačke!

Makon pomisli, da će poludjeti od zavisti, što šalje kralj preko zlatnog jezera Krona, a ne njega. Ali brzo se snađe i reče:

— Kralju, slušaj moj prijedlog! Ako hoćeš, da ti Helija vrati živog sina, putuj onamo kroz Tajačku, ali kao tobožnji prijatelj, bez vojske. Kron i ja poći ćemo s oružanim četama kroz prašumu i napasti ćemo Heliju iza leđa, kada ti sa svijetlom kraljicom Dijamantom i s kraljevićem Jantarom pod zaštitom Teonovih četa već napustiš helijansku zemlju.

— To je dobar prijedlog i tako ćemo učiniti! — odgovori Vulkan i svi su bili zadovoljni, osim Krona, kojemu nije bilo po volji, što će i Makon vidjeti zlatno jezero.



XIII.

Tajaci su odahnuli, kad je moranitska vojska krenula u prašumu.

Vojsokovođa Makon vodio je svoje čete uz lijevi brijeg, a vojskovođa Kron uz desni brijeg rijeke Inje. Natjecali su se, tko će prvi stići do zlatnog jezera. Ovo natjecanje pratile su mnoge poteškoće s jedne i s druge strane. Ali opasnija nego divlja priroda, opasnija od tigrova i zmija, bila je mržnja između Makona i Krona. Ova je mržnja kao neka bolest brzo prešla i na njihove vojnike. Čete lijevog brijega i čete desnog brijega međusobno su se mrzile, toliko više, koliko su bliže bile zlatnom jezeru. Između njih tekla je Inja čas šumna, kao da se smije, čas tiha, kao da osluškuje.

A nama se žuri u Heliju, da vidimo, što se tamo događa, zato vas ne mogu dulje zadržavati usred prašume. Treba da vam kažem samo to, da su ljudi od pogleda na zlatnu jezersku obalu pomahnitali i da je između Makonove i Kronove vojske nastala užasna borba.

Danima su se niz slapove rijeke Inje rušili poginuli vojnici, ranjeni slonovi i oborena goruća stabla. Poginuo je i Kron, pa i Makon bio bi nastradao od šumskog požara, da ga nijesu pogasili bojni slonovi. Svaki moranitski bojni slon bio je naime izvježban za gašenje vatre. Videći šumski požar, trista je slonova i ne čekajući zapovijed svojih vodiča počelo gasiti zapaljenu šumu. Na taj su način ove pametne životinje spriječile još veću nesreću.

Makon nije s ostatkom svoje vojske krenuo prema Heliji, nego se natovaren zlatom kroz prašumu probijao natrag prema Moraniji. Odlučio je, da će u odsutnosti kralja Vulkana proglasiti samoga sebe kraljem Moranije.

Pogledajmo sada, kako putuju u Heliju kralj Vulkan i kraljica Dijamanta. Oni su za daljnji put zadržali samo svoju osobnu pratnju od pedesetak ljudi. Putujući kroz Heliju nijesu ni slutili, da su Mirtidarovi ustanici već o svemu obaviješteni i da sakriveni čekaju samo zapovijed za početak ustanka. Knez Mirtidar je predložio Helijanima, neka moranitski kraljevski par s pratnjom mirno propuste do dvorca u Dolini ruža. Pjesnik Eolir mu je povjerio, da kraljević Jantar želi pogostiti Moranite rajamajskim jagodama. Zato je sada bilo važno, da se u Mirtidarovu dvorcu, kao u nekoj klopci, sakupi što više moranitskih lažljivaca.

O Teonovim vojnicima primio je knez Mirtidar od svojih izvidnika ovo saopćenje: »Kod Teonovih četa jako je popustila vojnička stega. Videći helijansko blagostanje, mršavi moranitski vojnici bacili su se kao izgladnjeli vuci na jelo i piće. Svoje gvozdene kacige i pojase omotali su šarenom helijanskom svilom. Ovako okićeni svake noći plešu i urliču oko svojih logorskih vatara, a po danu spavaju.«

I tako su čete kneza Mirtidara bez ikakva okršaja tiho i nevidljivo opkolile cijelu Dolinu ruža, te su spremne čekale dalnje zapovijedi.

Stigavši u Dolinu ruža, kralj Vulkan i kraljica Dijamanta naišli su u dvorcu na pravu bezglavost.

Na terasi pred dvorcem, u kojemu je još nedavno boravio omiljeli knez Mirtidar s kneginjicom Lejlom, sada su Rion i Sard morali u znoju svoga lica, a uz pomoć čitave gomile helijanskih radnika, dan na dan kopati jamu. Odnijeli su iz nje već čitava brda zemlje i kamenja. Aždanove sluge bičevali su radnike po golim leđima, tjerajući ih na brži rad. Aždan je naime bio zapovjedio, da moraju iskopati kraljevića Jantara, za kojega su Rion i Sard tvrdili, da ga je na tom mjestu progutala zemlja.

Kralj Vulkan popne se preko hrpe kamenja i zemlje i pogleda u jamu. Gotovo mu se zamagli pred očima od pogleda u crnu dubinu. Odmah mu je bilo jasno, da kraljević nije



ovdje propao i da je to jedna od najvećih Aždanovih laži. Ali opet se nije usudio prigovoriti svećeniku. Što da učini? Sav očajan i bijesan zaključio je ovako: »Za nekoliko dana stići će kroz prašumu moja nepobjediva vojska, koju vode Makon i Kron. Zato ću sada učiniti nešto, što će cijeloj Heliji biti primjer moje vladarske osvete. Radi nestanka kraljevića Jantara i njegove tjelesne straže, pa i radi nestanka kneginjice Lejle, osuditi ću na smrt vojskovođu Teona«. I Vulkan dade odmah Teona okovati lancima, zatim objavi: »Ukoliko se za tri dana moj sin ne vrati živ i zdrav, kaznit ću smrću na lomači najprije vojskovođu Teona, a onda sve Moranite i Helijane, koji mi ne budu dali odgovora na pitanje: »Gdje je kraljević Jantar?«

Ali nakon ove objave dogodi se nešto, što je Vulkan najmanje očekivao: najavi mu se sam knez Mirtidar.

— Za nekoliko dana vratit će se kraljević Jantar živ i zdrav! — reče mu knez. — Ali obećaj mi, da ćeš onda sa svim svojim vojnicima i s ostalom pratnjom mirno i prijateljski napustiti helijansku zemlju.

— Obećajem! Obećajem! — klikne Vulkan, jer je u prvi tren bio presretan radi vijesti o Jantaru. Ali je već njegova slijedeća skrivena misao bila zla: »Ja ću s kraljevićem i s kraljicom mirno otići, a iza mog odlaska neka Makon i Kron opljačkaju i zgaze Heliju.«

Knez Mirtidar pogleda ga značajno u oči i nastavi: — Moji ljudi sreli su na rubu prašume moranitskog časnika na bojnom slonu. Hoćeš li ga primiti?

Vulkan se trgne: — Svakako! Odmah!

To je bio jedan od Kronovih časnika, kojemu je uspjelo pobjeći iz borbe na zlatnom jezeru.

— Za koliko će dana stići Makon i Kron? — upita Vulkan časnika, kad su mu ga predveli.

Časnik, bojeći se odati kralju istinu, brzo slaže: — Pozdravljaju te! Već su blizu! Mogu stići za nekoliko dana.

— Odmori se! — reče mu kralj i naredi posebnoj četi, da požuri u susret Makonu i Kronu. Vodiču čete izruči svoju kraljevsku povelju i reče: — Tako! Ovdje je točna uputa za moje vojskovođe!

I četa odjuri prema prašumi, u susret silnoj vojsci, koju nikada ne će sresti.

XIV.

Pjesnik Eolir već je nestrpljivo čekao povratak kraljevića Jantara. Znao je, da se kralj Vulkan samo zato donekle primirio, jer mu je knez Mirtidar javio, da će se kraljević uskoro vratiti. Ali dani su letjeli a kraljevića još nije bilo. Eolir je sate i sate prosjedio kraj mora, gledajući preko modre pučine u daljinu i tiho pjevajući uz zvuk svoje lire:

»Ne boj se, Helijo, olujnih oblaka tamnih,
svjetlije nego ikada sunce će tebi da grane!«

I tako pjevajući dočeka Jantarov povratak. Iz valova šikne u pijesak umjetna riba. Eolir priskoči, pruži kraljeviću ruku i pomogne mu izaći iz uskog otvora na ribljim leđima. Zatim izvade iz trupa veliku košaru s jagodama i krenu u obližnju ribarsku kolibu.

Kad su se o svemu dogovorili, kraljević reče: — Nemoj zaboraviti javiti kralju, da ću se vratiti i prisustvovati gozbi s jagodama jedino uz uvjet, da pozove za kraljevski stol i kneza Mirtidara.

— Ništa ne ću zaboraviti! — veselo usklikne Eolir, ostavi svoju liru kraljeviću, uzme košaru s jagodama i brzo krene prema selu, gdje ga je čekao osedlan konj.

Nisu prošla ni dva sata nakon rastanka s kraljevićem, kad je Eolir kralju i kraljici već najavio Jantarov povratak. Od sreće odmah su prihvatili sve uvjete. Pred dvorcem je nastala prava vreva i žurba. Trebalo je očistiti terasu od zemlje i kamenja. Na brzu ruku pokrili su jamu daskama. Na mramornom stolu razmjestili su zlatne pladnjeve i vrčeve. U osobitim dragocjenim zdjelama, u cijeloj duljini stola, sjajile su se čudesne jagode. Stol je bio udešen kao za najsvečanije prilike, pa je zato osim nadglednika, koji je zapovijedao službenicima, prisustvovao uređivanju stola i kraljev rizničar. On je čuvao sve kraljeve dragocjenosti, pa tako i kraljevu dijamantnu čašu. Kad je posao bio gotov, službenici su otišli, a kraj stola ostali samo nadglednik i rizničar. Sada nadglednik primijeti, da je sa stola nestalo kraljeve dijamantne čaše. On problijedi, upozori na to rizničara i šapne: — Platit ćemo to svojom glavom!

— Ne ćemo! — odgovori rizničar i sav se zacrveni od uzrujanosti. — Zar sam ja kriv, što smo došli u ovu zemlju razbojnika i kradljivaca?

— Danas nemojmo kralju ništa o tome govoriti! — savjetovao mu je nadglednik. — Sada jedva čeka dolazak svoga sina i mogao bi nas kazniti samo zato, što mu kvarimo raspoloženje.

— Jest, pravo imaš! Okusimo radije ove jagode! — reče rizničar.

I tako su rizničar i nadglednik okusili čudesne jagode. Nadglednik ih je trpao u usta kraljevom žlicom, zato se silno prestrašio, kad je pred njih banuo svećenik Aždan viknuvši:

— Što tu njuškate? Zar stol još nije u redu!? Kralj i kraljica dolaze!

Za stolom su se uzbuđeni od očekivanja s jedne strane smjestili kralj i kraljica, Aždan, Kronov časnik i neki drugi moranitski dostojanstvenici, a s druge strane knez Mirtidar i helijanski župani.

Odjednom zazvuči bojni rog, kojim je dvorska straža javljala, da dolazi kraljević Jantar. Već prije dva sata odjurio je po njega pjesnik Eolir s parom najbržih vranaca. Vulkan i Dijamanta pohrle Jantaru u susret i zagrle ga, dok mu ostali gosti veselo nazdrave.

Jantar i Eolir sjednu jedan do drugoga na počasno mjesto.

Mrki Aždan prekine sada zdravice i dobrodošlice svojom molitvom: — Silan je Gara, bog laži! — Zatim doda: — Neka bude i ova gozba njemu na čast! — I počne s velikom slašću jesti, pa se i ostali povedu za njim.

Kraljevićevi gosti bivali su uz medovinu sve živahniji, napokon se s velikim užitkom late rajamajskih jagoda.

— Dobili smo igru! — šapne kraljević pjesniku.

I zbilja, na licima gostiju pojavi se neka promjena, a iznenada nadglednik, koji je stajao sa strane i čekao kraljeve naloge, udari u glasan smijeh. To bijaše za Moranite nezapamćena drskost, pa ga zato u čudu pogledaju. Ali on se ne prestane smijati, nego iza pojasa izvadi kraljevu zlatnu žlicu i progovori:

— Ho-ho-ho, moj mogući kralju, ti do danas nijesu znao, da ja najvolim jesti tvojom žlicom!

— Što!? — vikne kralj i problijedi.

Ali već bijaše priskočila straža i odvela drskog nadglednika. Gledajući kako vode nadglednika, iznenada počne se smijati kraljev rizničar. Gosti se još više zabezeknu, a rizničar skoči do kamenite ograde, obrasle bujnim zelenilom, i jedva svladavajući smijeh vikne:

— Ho-ho-ho, moj bogati kralju, ti još ne znaš, da sam u ovu pukotinu sakrio tvoju dijamantnu čašu! Za krađu htio sam okriviti Helijane, a čašu zadržati za sebe! — I već je iz pukotine vadio blistavu čašu.

— Vežite i odvedite lopova! — vikne kralj sav uzbuđen.

— Sjedni, sjedni, silni Vulkane, da se ne onesvijestiš, kad ti ja nešto ispričam! — progovori sada časnik vojskovođe Krona, koji je sjedio do njega.

— Što mi imaš ispričati? — upita ga Vulkan oštrim glasom i svima zastane dah.

— Ružnu priču! — odgovori časnik. — Kraj zlatnog jezera Makonove i Kronove čete potpuno su pomahnitale od pohlepe za zlatom. Nastala je užasna borba, u kojoj je propala cijela moranitska vojska. Kron je poginuo. Za Makona ne znam. Ja sam jedva iznio živu glavu, bježeći prema zapadu.

— Znam, da moramo u počast bogu laži lagati — vikne kralj — ali ova je tvoja laž ipak previše drska!

— To nije laž! — nadviče ga časnik. Kralj povuče mač, ali u taj tren sam se Aždan digne iza stola i grohotom se nasmije:

— Ha-ha-ha! Prevareni kralju! Ti misliš, da je Jantar tvoj sin, ti misliš, da je dijete tvoje krvi, ali nije! Tog dječaka ukrao sam prije sedamnaest godina knezu Mirtidaru!

Vulkan skoči kao obezumljen. Jantar pohrli knezu i zagrli ga. Dijamanti zastane dah, kad je Vulkan zgrabi za ruku i vikne:

— Zar je to istina!?

— Istina potvrdi kraljica. — Morala sam lagati! Aždan je to od mene tražio. Ratovao si daleko na istoku i ubijao si bez milosrđa tuđu djecu, kad je na mojim rukama od nepoznate bolesti izdahnuo tvoj rođeni sin u prvom mjesecu svoga života. Aždan mi je donio tuđe dijete i zahtijevao, da ga primim kao tvoje i svoje.

— Prokleta laž! — zaurla Vulkan i golim mačem navali na Aždana.

Svećenik odskoči, digne svoje strašne, zločinačke ruke i krikne:

— Silan je Gara, bog laži! — Ali jedva to izgovori, kad se pod njegovim nogama pomaknu daske, jama se otvori i on propadne u crnu dubinu.

— Zatrpajte ovu jamu zemljom i kamenjem! — zapovjedi Vulkan i doda: — S ovim nestvorom neka bude laž za uvijek pokopana!

I svi osjete, da ova zapovijed znači početak novog, pravednijeg i sretnijeg doba.



Za nekoliko dana, u ranu zoru vratila se pticom Lejla. Djevojke na Rajamaju satkale su joj divan plašt od tisuću bisernih cvjetića.

I evo danas, tri dana nakon svog povratka, ona će se pred sakupljenim narodom u Heliji zaručiti s Jantarom.

Dok je razdragana množina obasjana suncem veselo klicala, Lejla je spustila blistavi rajamajski plašt sa svojih ramena, položila ga preko Jantarovih i svojih ruku, te progovorila: — Kao ovaj biserni plašt, koji znači tisuću života, tako ćemo dizati helijanski narod prema suncu sreće!

Nakon ovih njezinih riječi pjesnik Eolir približi se mladim zaručnicima, položi svoju liru na biserni plašt i reče smjerno:

— A ja ću životu ovog naroda pokloniti svoje pjesme. Neka pjevaju, kako je istina pobijedila laž. Neka uvjere buduća pokoljenja, da samo istina vodi do prijateljskog zbliženja sviju plemena!

Vulkan i knez Mirtidar šutke jedan drugome stisnu ruku.

»Sunce sja nad Helijom!« zaori na to pjesma helijanskog naroda i valovi njenih zvukova raširiše se daleko preko granica Helije.



Grafički zavod Hrvatske

36p

